[א] [א]השירים והנזמים והטבעות הרי הן ככל הכלים הנטלים בחצר °ואמר עולא מה טעם הואיל ואיכא תורת כלי עליה הכא נמי הואיל ואיכא תורת כלי עליה א"ר נחמן בר יצחק בריך רחמנא דלא כסיפיה רבא לרב אויא רמי ליה אביי לרבה תניא [ב]מותר השמן שבנר ושבקערה אסור ורבי שמעון מתיר אלמא לר' שמעון לית ליה מוקצה ורמינהו [ג]רבי שמעון אומר כל שאין מומו ניכר מעי"ט אין זה מן המוכן הכי השתא התם אדם יושב ומצפה אימתי תכבה נרו הכא אדם יושב ומצפה מתי יפול בו מום מימר אמר מי יימר דנפיל ביה מומא ואת"ל דנפיל ביה מומא מי יימר דנפיל ביה מום קבוע ואם תמצי לומר דנפל ביה מום קבוע מי יימר דמזדקק ליה חכם מתיב רמי בר חמא [ד]מפירין נדרים בשבת [ונשאלין לנדרים שהן] לצורך השבת ואמאי לימא מי יימר דמיזדקק לה בעל התם כדרב פנחס משמיה דרבא [ה]דאמר רב פנחס משמיה דרבא כל הנודרת על דעת בעלה היא נודרת ת"ש [ו]נשאלין לנדרים של צורך השבת בשבת ואמאי לימא מי יימר דמזדקק ליה חכם התם אי לא מיזדקק ליה חכם סגיא ליה בג' הדיוטות הכא מי יימר דמיזדקק ליה חכם רמי ליה אביי לרב יוסף מי אמר ר' שמעון כבתה מותר לטלטלה כבתה אין לא כבתה לא מאי טעמא דילמא בהדי דנקיט לה כבתה הא שמעינן ליה לר' שמעון דאמר דבר שאין מתכוין מותר דתניא [ז]ר' שמעון אומר גורר אדם כסא מטה וספסל ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ כל היכא דכי מיכוין איכא איסורא דאורייתא כי לא מיכוין גזר ר"ש מדרבנן כל היכא דכי מיכוין איכא איסורא דרבנן כי לא מיכוין שרי ר"ש לכתחילה מתיב רבא [ח]מוכרי כסות מוכרין כדרכן ובלבד שלא יתכוין בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים והצנועין מפשילין במקל לאחוריהן והא הכא דכי מיכוין איסורא דאורייתא איכא כי לא מיכוין שרי רבי שמעון לכתחילה אלא אמר רבא הנח

השירים. אצעדות: **הרי הן ככל הכלים.** אע"פ שאסור לצאת בהן לרה"ר כדאמרי' בפרק במה אשה יוצאה (לקמן נט:) גזירה דילמא שלפא ומחויא מיהו תורת כלי עליהן ומותר לטלטלן שלא כדרך מלבוש: **מומו ניכר.** גבי בכור קאי: **מי יימר דמזדקק ליה חכם.** שימצא חכם שיזקק לו ביו"ט לראות אם מום קבוע הוא או לא: **מפירין נדרים.** בעל לאשתו: **ונשאלין לנדרים.** לחכם להתירן: **שהן לצורך שבת.** כגון נדר שלא יאכל היום: **ואמאי.** מותרת לאכול ואפי' שרי לה בעל ליתסר לה משום מוקצה דהא אסחה דעתה ואמרה מי יימר דמזדקק לה בעל: **על דעת בעלה.** ע"מ אם ירצה הבעל וסמכה עליה דמזדקק לה ביום שמעו: **הכא מי יימר כו'.** והדיוטות לא מצו למישרייה לבכור אלא במום הידוע לכל כגון מחוסר אבר: **איסורא דאורייתא.** כיבוי אב מלאכה הוא[ט]. חריץ ליכא איסור דאורייתא דחופר כלאחר יד הוא דחופר דאמר לקמן תולדה דחורש וחייב ה"מ חופר כדרכו במרא וקרדום: **מוכרין כדרכן.** ואפי' של כלאים לובשו להראותו בשוק: **ובלבד שלא יתכוין.** להנאת חימום. והא ר"ש היא מדאזיל בתר כוונה:

ואמר עולא מה טעם. [א]להכי איצטריך לפרושי האי טעמא משום דמשמע ליה דסבר האי תנא כמאן דאסר לקמן להתקשט בהן בחצר מדקתני הרי הן ככל הכלים הניטלין בחצר פירוש ככל הכלים שמלאכתן לאיסור דשרי לצורך גופן ומקומן[ב] ולהכי מפרש עולא[ג] דאיכא תורת כלי עליה[ד] וקשה לר"י דאמר בפ' מי שהפך (מ"ק יב: ושם) ר' יהודה נשיאה נפק בחומרתא דמדושא [עי' פי' רש"י שם] שמע ר' אמי ואיקפיד אמר רב יוסף מ"ט איקפיד והתניא השירים והנזמים כו' ומאי פריך מינה אדרבה מינה משמע דאסור לצאת בהן כדפי' והתם קאמר נפק דמשמע דרך מלבוש ונראה לר"י דחומרתא דמדושא היינו טבעת של עץ כמו שמפרשים רבותיו של רש"י ולא של אלמוג כמו שהוא מפרש דאלמוגין מפרש בראש השנה (דף כג.) כסיתא והכא קאמר דמדושא אלא של עץ אחר הוא ששמו מדושא ואין שם תכשיט עליו וכשיוצאים בו דרך מלבוש לא הוי קישוט אלא טלטול בעלמא ולהכי ידע רב יוסף דר' אמי לא איקפד אלא משום טלטול והשתא מייתי שפיר מהך ברייתא דשרי לטלטל לצורך גופו או לצורך מקומו כשאר כלי' שמלאכתן לאיסור דניטלין לצורך גופו או לצורך מקומו ונפק לחצר קאמר אבל לרה"ר אסור כדאמרי' בפ' הדר (עירובין סט. ושם) ההוא גברא דנפיק בחומרתא דמדושא חזייה לר' יהודה נשיאה כסייה אמר כגון זה מבטל רשות לר' יהודה: **והתנן ר"ש אומר כל שאין מומו ניכר מעי"ט אין זה מן המוכן.** קשה לר"י מאי קא פריך[ה] הא ע"כ טעמא דר"ש לאו משום מוקצה אלא משום דסבר דאין רואין מומין ביו"ט דהא ר' יהודה דאית ליה טפי מוקצה שרי התם ברישא אין לדין (ביצה כה: ושם) בכור שנפל לבור ירד מומחה ויראה אם יש בו מום יעלה וישחוט ואם לאו לא ישחוט[ו] וי"ל דדייק מדלא קתני ר"ש אוסר לפי שאין רואין מומין בי"ט דהוה משמע לכתחילה אסור אבל בדיעבד מבוקר ומדקתני אין זה מן המוכן משמע דהוי מוקצה ואפי' בקרו אינו מבוקר[ז] ובהכי פליגי דר' יהודה סבר רואין מומין בי"ט[ח] הלכך לא הוי מוקצה[ט] דמיירי בנפל בו מום מעי"ט[י] כדמוקי לה התם[יא] ור"ש סבר אין רואין[יב] ולכך אפי' ביקרו אינו מבוקר משום מוקצה[יג] וא"ת דבביצה משמע דאביי סבר כאדא בר אוכמי דאמר לר"ש היכא דנפל בו מום מעי"ט אם בקרו מבוקר דאמר אביי התם כוותיה דרבה בר רב הונא מסתברא מדקתני תלת בבי בברייתא[י] (ומוקמא ההיא ברייתא כאדא בר אוכמי) וע"כ הא דשני ליה בין נפל בו מום קבוע מעי"ט לנפל בו מום בי"ט משום דבנפל בו בי"ט [ב]איכא תלתא מי יימר כדקאמר בסמוך ובנפל בו מעי"ט ליכא אלא חד מי יימר דמיזדקיק ליה חכם מאי קשיא מנר שכבה דליכא כל הני מי יימר וי"ל דחזר בו אביי ולית ליה [י](דאדא בר אוכמי) משמע מתני' דרב אושעיא דאדא בר אוכמי משבש ותני דמתני' דהתם נמי דיקא כרב אושעיא כדמפרש התם: **מי יימר דנפל ביה מומא.** נראה דכל הני מי יימר דקאמר רבה לאו דווקא[יד] דהא ר"ש אסר אפי' בנפל בו מום קבוע מעי"ט דהשתא ליכא אלא חד מי יימר דמיזדקיק ליה חכם דהא קאי אר' יהודה דלא שרי אלא כשהיה בו מום קבוע מעי"ט דהא פריך אהא דקאמר ר' יהודה ואם לאו לא ישחוט פשיטא ומשני לא צריכא דנפל ביה מאתמול מום עובר והשתא הוה ליה מום קבוע מהו דתימא כיון דדעתיה עלויה נשחטיה קמ"ל א"כ הא דקאמר אם יש בו מום יעלה וישחוט היינו ע"כ מום קבוע מעי"ט ואפי' לאדא בר אוכמי דשרי ר"ש בדיעבד בחד מי יימר מ"מ בנפל בו מום עובר מעי"ט דאיכא תרתי מי יימר לכאורה משמע התם דאסר לכך נראה דלאו דוקא הן דאפי' בחד מי יימר סגי וכן מוכחא מאתקפתא דרמי בר חמא דפריך[טו] מחד מי יימר[טז]: **מי יימר דמיזדקיק לה בעל.** ואע"ג דפירות שנדרה מהם אינם מוקצין לענין טלטול °דהא חזו לשאר בני אדם מ"מ אית לן למימר מיגו דאיתקצאי בין השמשות מאכילתם איתקצאי לכולי יומא אי נמי איירי בפירות שלה ואסרתן לכל אדם: **מי יימר דמיזדקיק לה בעל.** תימה מי דמי התם ודאי לא מיזדקיק ליה חכם דאין רואין מומין בי"ט אבל הכא דאין לך איסור בדבר מיזדקק לה בעל[יז] ולית לן למימר מי יימר דהא לר' יהודה דקסבר רואין מומין בי"ט לא אמרי' מי יימר [ג]וי"ל דבעל נמי לא ניחא להזדקק דזימנין דשרי נדרים שנדרה לדבר מצוה: **התם אי לא מיזדקיק ליה חכם סגי ליה בג' הדיוטות אבל הכא כו'.** ואע"ג דבפ"ק דחולין (דף יח:) אמר רב יהודה אמר ר' ירמיה ספק משמיה דרב ספק משמיה דשמואל ג' מתירין את הבכור במקום שאין מומחה היינו דוקא במומין מובהקין כגון ניסמת עינו נקטעה ידו נשברה רגלו כדאמרינן בשילהי כל פסולי המוקדשין (בכורות לו:) וה"נ דהוה מצי למימר מי יימר דמזדקקי ליה ג' הדיוטות דודאי לא מיזדקקי ליה משום דאין רואין מומין בי"ט והא דנקט דמיזדקק ליה חכם משום דחכם שרי בכל מומין: ולפ"ז א"ש גבי טבל דאמר אם עבר ותיקנו מתוקן דדוקא חכם אמר הכא לא מיזדקיק אבל בג' הדיוטות לא אמר מי יימר ומיהו לפי מ"ש בפנים ה"נ המ"ל כו' לא א"ש טבל כדפי' לעיל ולהכי נקט חכם משום דמתיר בכל מומין ועיקר טעמא משום דהכא איכא איסורא והתם ליכא והא דנקט התם אם לא מיזדקיק ליה חכם סגיא בג' הדיוטות אע"ג דשרי חשיב מוקצה אי לא סגיא ליה בג' הדיוטות [ת"י]: **כבתה אין לא כבתה לא.** כן דרך הש"ס דאע"ג דהוה מצי לאתויי רישא דקתני בהדיא חוץ מן הנר הדולק בשבת מייתי סיפא ודייק מינה[כ]: **דכל היכא דקמכוין איכא איסורא דאורייתא.** וא"ת דהכא בכיבוי ליכא איסורא דאורייתא לר"ש דמלאכה שאינה צריכה לגופה היא[יח] וי"ל דה"ק דכי מיכוין איכא איסורא דאורייתא כגון בפתילה וצריך להבהבה[יט] °אע"פ שזה התירוץ דחוק הוא הא בלאו הכי פריך ליה שפיר הרב פור"ת:

הנח

תוס' ישנים

א) הא דלא מייתי מתניתין דכל הכלים נוטל אדם קורנס לפצוע בו אגוזים משום דהתם נמי מיוחד להיתר לפצוע בו אגוזים אבל השירים כו' אין עושין כ"א ללבוש וכיון דאסור להתקשט בהן ה"ל לאסרן לטלטל אפ"ה כיון דאיכא תורת כלי עליה שרי והכא נמי ל"ש כ: **ב)** וליכא למימר דאע"ג דנפל מום מעי"ט איכא ג' מי יימר דהבעלים לא היו יודעים כלל שהיה בו מום לא היה דהתם מפ' כל שאין מומו ניכר לחכם משמע אבל בעלים יודעים ולאדא בר אוכמי נ"ל דאע"ג דר"ש איירי דנפל ביה מום מעי"ט מדקאי על ר"י מ"מ איירי נמי בנפל בו מום בי"ט או מום עובר מעי"ט מדקתני אין זה מן המוכן דמשמע אפילו ביקרו אינו מבוקר: **ג)** והר"ס תירץ דהכא בנדרים דדחיא בידים הי' לנו לאסור כי התם דלא דחיא בידים:

מוסף תוספות

א. פרש"י ז"ל אע"פ שאסרו חכמים לצאת בהם לרה"ר. נראה מדבריו ז"ל דבחצר מותר להתקשט בהם. ולא נהירא וכו' [ד]א"כ פשיטא שניטלים בחצר שהרי נלבשים שם ולמה הוצרך עליו לטעם זה שאמר עולא, אלא ודאי. ריטב"א. ב. ואי הוה שרי להתקשט בהן בחצר הוו ככלים שמלאכתן להיתר. תוס' הרא"ש. [ו]פשיטא שניטלים בכל החצר וכו' ומה הוצרכנו בטעמו של עולא. ריטב"א. ג. דאפ"ה ניטלים אפי' בחצר שאינה מעורבת לצורך גופם ולצורך מקומם ככל הכלים כיו"ב שמלאכתם לאיסור הניטלים בחצר. ריטב"א. ד. וחזו לכסויי וכו' והיינו דש"מ דתורת כלי עליו מילתא רבתי היא. ריטב"א. ה. דאית לי' לר"ש מוקצה. חי' הר"ן. ו. ומוקי לה התם דפליגי בנפל בו מום עובר מערב יו"ט והשתא הו"ל מום קבוע, ור' יהודה ס"ל רואין מומין ביו"ט הלכך לא אסח דעתיה מינה, ר"ש סבר אין רואין מומין ביו"ט. תוס' הרא"ש. ז. כיון שלא נודע שהוא מום קבוע מאתמול. תוס' ביצה כה: ד"ה בכור. ח. וידוע שמום קבוע היה מאתמול. תוס' ביצה כה: ד"ה בכור. ט. דמאתמול דעתיה עלויה. תוס' ביצה כה: ד"ה בכור. י. אך שלא הראה לחכם מבעו"י. תוס' ביצה כה: ד"ה בכור. יא. דאי נפל ביה מומא ביו"ט ודאי לא הוה שרי ר' יהודה, דהוי מוקצה מחמת איסור, דלא הוה דעתיה עליה מאתמול ולר' יהודה אית ליה מוקצה. תוס' ביצה כה: ד"ה בכור. יב. הלכך לאו דעתיה עלויה מאתמול. תוס' ביצה כה: ד"ה בכור. יג. דאתקצאי מחמת איסורא דאין רואין מומין ביו"ט. חי' הר"ן. יד. דאית ביה כל הני מי יימר אית ליה מוקצה משום דמסיח דעתיה אבל בחדא מי יימר לית ליה מוקצה דלא מסיח דעתיה מיניה, דלא היא, דאפי' בחדא מי יימר אית ליה מוקצה. שיטה להר"ן. אלא לרווחא דמלתא נקט להו. רשב"א. טו. ממפירין נדרים. רשב"א. טז. דמיזדקק לה בעל. רשב"א. יז. וכיון שכן, לא אתקצאי אפי' בביה"ש. ריטב"א. יח. [ו]איסורא דרבנן בלחוד הוא. ריטב"א. יט. כיון שאם כיבה הוא אב מלאכה ויש מקום שהוא חייב עליו מן התורה, גזר ר"ש בכל טלטול, שכשאדם רואה את חבירו מטלטל נר הדלוק, מי מפיס לו איזו מהן הבהבה ואיזו לא הבהבה, משא"כ בגרירת מיטה וספסל בעולם שיכול לבא עליה לידי איסורא דאורייתא. רמב"ן. כ. שמסריח אינו ראוי לשום דבר אלא לכסות כלי, דלא חשיב תשמיש. ריטב"א.

מסורת הש"ס

א) מו"ק יב., ב) [לעיל מד.] ביצה ל:, ג) ביצה כו., ד) לקמן קנז. נדרים עז., ה) יבמות כט: גיטין פג: נדרים עג: נדה מו:, ו) לקמן קנז. נדרים עז:, ז) [תוספתא ביצה פ"ב] [לעיל כב. כט: ביצה כג: פסחים קא. מנחות מא:], ח) כלאים פ"ט מ"ה לעיל כט: פסחים כו:, ט) [לקמן עג.], י) רש"ל מ"ז, כ) [עי' תוס' לעיל ל"ט: ד"ה אלא פניו וע' הר"מ],

◆

גליון הש"ס

גמ' ואמר עולא. עי' לקמן דף נט ע"ב תוס' ד"ה מאן דרכה: תוס' ד"ה מי יימר דמיזדקק לה בעל ואע"ג וכו' דהא חזי לשאר ב"א. עי' לקמן דף קכז ע"ב תוס' ד"ה כיון לחזיא: שם ד"ה דכל היכא וכו' אע"פ שזה התירוץ דחוק. עי' בבכורות דף כה ע"א תוס' ד"ה דהוי ליה:

◆

מוסף רש"י

השירים. נוסקי"א בלע"ז (מו"ק יב:). **מותר השמן שבנר ושבקערה.** נר קרוזיי"ל, מותר השמן שנותן בנר או בקערה, שמן הניתן להדלקת הנר של שבת וכבה, המותר יש בה משום מוקצה ואסור (ביצה ל:). **אין זה מן המוכן.** לאו משום מוקצה אסר ליה, דהא לית ליה מוקצה, אלא לפי שמתירו ביו"ט נראה כמתקנו, או דהוה ליה כדן דין דגזור ביה משום שבות, והכי קאמר אין התרתו היתר ואינו מוכן להכשר (שם כו.). **מפירין נדרים בשבת.** בעל לאשתו ואב לבתו (נדרים עז.). **לצורך השבת.** כגון שנדרה מאכילה ומתכשיטין (שם). **דבר שאין מתכוין מותר.** ואף על גב דקעביד חריץ והוי תולדה דחורש או בונה (לעיל כב.). **מוכרי כסות מוכרין כדרכן.** מעוטפים בכסות כלאים (פסחים כו:), כסות של כלאים לובשו בשוק כדי להראותו למוכרו, דלא אסרה תורה אלא לבישה שהיא להתחמם כדרך כל הלובשים, והעלאה דומיא דלבישה נמי ממתקנה בה (לעיל כט:). **ובלבד שלא יתכוין.** להנאת לבישה (פסחים שם). **והצנועין.** כשרים שמרחיקין עצמן מכל נוח ספקות (לעיל כט:). או: פרושים שמתרחקים מן הכיעור ומן הדומה לו (פסחים שם).

◆

רב נסים גאון

התם אי לא מיזדקק ליה חכם סגיא בג' הדיוטות. משכחת עיקר דילה במסכתא דנדרים בפרק נערה המאורסה [דף עח] אהרן ובניו וכל ישראל בפרשת נדרים למאי הילכתא, אמר רב אחא בר יעקב להכשיר ג' הדיוטות. וכותיה גרסי' בפרק יש נוחלין [ב"ב קכ:].

◆

רבינו חננאל

כמו (ש"מ עולא) [שא' עולא] בשירים ונזמים וטבעות הואיל ותורת כלי עליהן. תנא מותר שמן שבנר ושבקערה אסור להסתפק ממנו ור"ש מתיר, אלמא לר"ש לית ליה מוקצה. איני והא לענין בכור שנפל בו מום ביו"ט אמר ר"ש אין זה מן המוכן. ושנינן שני מזה, בנר אדם מצפה מתי תכבה נרו ויסתפק מן השמן ומכין ליה, אבל לגבי מום ליכא למימר הכי דאמר מי יימר דנפיל ביה מומא, ואי נפל מי יימר דמיזדקיק ליה חכם. ומותבינן מהא דתנן מפירין נדרים בשבת [א]לצורך השבת. ושנינן כל הנודרת על דעת בעלה היא נודרת, ומבתחלה כך נדרה בחזקת שיפר לה בעלה. והא [דתנן] נשאלין נדרים לצורך השבת נימא מי יימר דמיזדקיק ליה חכם. ושנינן שני התם דסגיא בג' הדיוטות. **רמי אביי ומי אמר ר' שמעון** כבה הנר מותר לטלטלו, מכלל דאי לא כבה חייש דילמא כי מטלטל ליה שמא יכבה, והא איהו דאמר גורר אדם מטה כסא וספסל ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ. הנה דאע"ג דנעשה חריץ כיון דבלא כוונה נעשה לא חייש ר' שמעון. **ושני כל היכא דכי מכוין אתי למינגע באיסורא דאורייתא,** כגון כבית הנר וכיוצא בו חייש ר"ש וגזר מדרבנן, וכל היכא דכי מכוין איסורא [דרבנן] היא, כי לא מכוין [שרי] ר"ש לכתחילה. **איני והא מוכרי כסות כו',** וכלאים איסורא דאורייתא היא, וכי לא מכוין שרי ר"ש לכתחילה. ומשני רבא

א) עי' בחלופי גרסאות.